

Cronfa Amaethyddol Ewrop ar
gyfer Datblygu Gwledig:
Ewrop yn Buddsoddi mewn Ardaloedd Gwledig
European Agricultural Fund for
Rural Development
Europe Investing in Rural Areas

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Cymunedau Gwledig Llywodraeth Cymru – Rhaglen Datblygu Gwledig 2014-2020

Gwerthusiad Uned Gefnogi Rhwydwaith Gwledig Cymru

Crynodeb

Rhwydwaith Gwledig Cymru
Uned Cymorth

Crynodeb

Cyflwyniad

- i. Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno canfyddiadau gwerthusiad allanol Uned Gefnogi Rhwydwaith Gwledig Cymru (WRNSU) ('yr Uned Gefnogi').
- ii. Uned Gefnogi Rhwydwaith Gwledig Cymru (y cyfeirir ati hefyd mewn rhai manau fel 'Uned Cymorth Rhwydwaith Gwledig Cymru') yw'r Uned Gefnogi a'r ysgrifenyddiaeth sy'n gweinyddu Rhwydwaith Gwledig Cenedlaethol Cymru a sefydlwyd i gefnogi gwaith y Rhaglen Datblygu Gwledig (RDP) yng Nghymru. Gorfodir pob un o wledydd yr Undeb Ewropeaidd gan Adran 1 o Erthygl 54 o Reoliad Cronfa Amaethyddol Ewrop ar gyfer Datblygu Gwledig (EAFRD) i sefydlu a gweithredu Rhwydwaith Gwledig Cenedlaethol ac iddo'r nodau canlynol: cynyddu'r graddau mae rhanddeiliaid yn ymwneud â gweithredu datblygu gwledig, rhoi gwybod i'r cyhoedd yn ehangach a buddiolwyr posibl am bolisi datblygu gwledig a chyfleoedd cyllid, a meithrin arloesi mewn amaethyddiaeth, cynhyrchu bwyd, coedwigaeth ac ardaloedd gwledig.
- iii. Mae Rhwydweithiau Gwledig Cenedlaethol yn gweithredu fel pwynt canolog y gall rhanddeiliaid ar draws gwahanol sectorau a meysydd polisi o fewn datblygu gwledig ryngweithio trwyddo a rhannu gwybodaeth a dysg. Ar ôl cefnogi gweithredu'r Rhaglen LEADER o'r blaen mewn cyfnodau cyllido blaenorol, yn y cyfnod cyllido 2014-2020, mae Rhwydweithiau Gwledig Cenedlaethol wedi cefnogi gwaith yr RDP fel cyfanrwydd, gan geisio cynyddu'r graddau mae rhanddeiliaid yn ymwneud mewn datblygu gwledig. Mae Rhwydweithiau Gwledig Cenedlaethol felly'n gweithredu fel cyfrwng rhwng llunwyr polisi, ymarferwyr a'r gymuned wledig ehangach, gan hwyluso'r llif gwybodaeth rhwng rhanddeiliaid mewn datblygu gwledig.
- iv. Mae'r Rhwydweithiau Gwledig Cenedlaethol yn rhyngweithio hefyd gyda'r Rhwydwaith Ewropeaidd ar gyfer Datblygu Gwledig (ENRD), sydd ynddo'i hun yn ganolbwynt ar gyfer cyfnewid gwybodaeth ar sut mae polisi datblygu gwledig, rhaglenni a phrosiectau yn gweithio yn ymarferol. Trwy'r ENRD,

mae'r Rhwydweithiau Gwledig Cenedlaethol yn rhannu'r arferion gorau a hwyluso cydweithio a rhyngweithio rhwng rhanddeiliaid datblygu gwledig ledled yr Undeb Ewropeaidd.

- v. Mae Uned Gefnogi Rhwydwaith Gwledig Cymru wedi derbyn £2,366,885 mewn cyllid cyhoeddus yng nghyfnod 2014-2020 y rhaglen, gyda £1,017,761 o hwn yn cael ei ddarparu gan yr EAFRD a £1,349,124 yn cael ei gydgyllido gan Lywodraeth Cymru.
- vi. Roedd gwerthusiad Uned Gefnogi Rhwydwaith Gwledig Cymru yn cynnwys y canlynol:
 - a) Adolygiad desg o'r holl bolisi, dogfennaeth a data perthnasol;
 - b) Cynhyrchu model rhesymeg a Theori Newid ehangach i'r Uned Gefnogi, gan gynnwys cynnal gweithdy model rhesymeg ar-lein gyda thîm gweithredu'r Uned Gefnogi;
 - c) Cyfweiliadau manwl gydag amrywiaeth helaeth o randdeiliaid ar draws datblygu gwledig yng Nghymru a'r tu hwnt, gan gynnwys rhanddeiliaid polisi allweddol mewn datblygu gwledig, buddiolwyr cyllid RDP, aelodau Grŵp Llywio Rhwydwaith Gwledig Cymru, a gweinyddwyr Grwpiau Gweithredu Lleol LEADER;
 - d) Cyfweiliadau gyda gweinyddwyr Rhwydweithiau Gwledig Cenedlaethol Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon;
 - e) Casglu data ansoddol a meintiol trwy arolwg ar-lein o'r gymuned ddatblygu gwledig;
 - f) Gweithdai gyda Grŵp Llywio Rhwydwaith Gwledig Cymru a gydag gweinyddwyr Rhaglen LEADER;
 - g) Cynhyrchu tair astudiaeth achos o arferion gorau Rhwydweithiau Gwledig Cenedlaethol yn Wallonia, y Ffindir ac Iwerddon;
 - h) Asesiad o senarios cyllido ôl-RDP yn y dyfodol lle gallai'r Uned Gefnogi neu rwydwaith cyfatebol weithredu;
 - i) Asesiad manwl o ddewisiadau yn y dyfodol i'r Uned Gefnogi neu rwydwaith cyfatebol ôl-RDP;

- j) Cynhyrchu cyfres o argymhellion i'r Uned Gefnogi ar gyfer symud ymlaen.

Canfyddiadau Allweddol

- vii. Mae angen clir am swyddogaeth rhwydwaith gwledig mewn datblygu gwledig. Roedd y mwyafrif o randdeiliaid yn cytuno â'r haerriad hwn, gan nodi'r buddion a ddaw gyda swyddogaeth rhwydwaith wrth annog cydweithredu rhwng rhanddeiliaid, lledaenu gwybodaeth i'r gymuned ddatblygu gwledig, a helpu rhoi LEADER ar waith.
- viii. Mae Uned Gefnogi Rhwydwaith Gwledig Cymru wedi wynebu heriau i'w gweithrediadau yn sgil cyfyngiadau ar adnoddau. O'r chwe aelod o dîm yr Uned Gefnogi, dim ond dau sy'n cael eu cyflogi'n llawn-amser, gyda'r pedwar aelod arall o staff yn gweithio'n rhan-amser. Yn ogystal, yn y deuddeng mis diwethaf, mae'r Uned wedi wynebu problemau gyda staffio. Mae rhai aelodau o'r tîm wedi cael eu ail-aseinio o bryd i'w gilydd i gyflawni gwaith i ddibenion y tu hwnt i'w cylch gwaith gwreiddiol neu waith nad yw'n ymwneud â'r Uned Gefnogi. Mae hyn wedi arwain at dîm yr Uned Gefnogi yn cael ei ledaenu'n deneuach dros ei thasgau.
- ix. Roedd staff Uned Gefnogi Rhwydwaith Gwledig Cymru yn cael eu gweld fel rhai cymwys, gwybodus a chanddynt brofiad da mewn datblygu gwledig, gan gynnwys cysylltiadau helaeth â rhanddeiliaid yn cynrychioli sectorau gwledig traddodiadol. Roedd rhanddeiliaid Ewropeaidd yn nodi bod yr Uned Gefnogi yn effeithiol fel uned gefnogi Rhwydwaith Gwledig Cenedlaethol, yn enwedig wrth gynrychioli a hyrwyddo datblygu gwledig Cymru mewn digwyddiadau rhyngwladol.
- x. Roedd diffyg ymwybyddiaeth o gylch gwaith a gweithgareddau'r Uned Gefnogi ymysg rhanddeiliaid datblygu gwledig y tu allan i raglen LEADER. Priodolwyd hyn i'r Uned Gefnogi'n gorfod gwasanaethu, yn y rhaglen hon, feysydd o'r RDP nad oedd wedi eu cynnwys yn ei chylch gwaith o'r blaen, a diffyg gofyniad digon ffurfiol i randdeiliaid, gan gynnwys arweinyddion polisi a chynlluniau Llywodraeth Cymru, i ymwneud â'r Uned Gefnogi. Dylid nodi bod

Rhwydweithiau Gwledig Cenedlaethol eraill y siaradwyd â hwy wedi wynebu heriau tebyg.

- xi. Er bod aelodau Grŵp Llywio Rhwydwaith Gwledig Cymru yn cydnadod ei werth posibl ar gyfer gweithredu'r Rhwydwaith, roedd y grŵp llywio'n cael ei weld gan randdeiliaid y siaradwyd â hwy, fel corff ar gyfer cymeradwyo digwestiwn, heb yr awdurdod i 'lywio' Uned Gefnogi Rhwydwaith Gwledig Cymru yn ei gweithrediadau. Roedd beirniadaeth fod y Grŵp Llywio wedi cael ei sefydlu'n rhy hwyr i ddylanwadu ar waith y Rhwydwaith, ac mai'r 'un wynebau arferol' a oedd arno. Roedd cyfarfodydd y Grŵp Llywio wedi dod yn llai aml hefyd dros y blynyddoedd diwethaf yn sgil anawsterau gydag adnoddau, gydag aelodau'n gadael y Grŵp Llywio. Mae, fodd bynnag, awydd cryf o hyd ymysg aelodau'r Grŵp Llywio i lywio a chymryd rhan yn y rhwydwaith gwledig ac yn yr RDP yn fwy cyffredinol. Yn ogystal, gellir gorestyn rhwystrau logistaidd a wynebwyd wrth gynnull y Grŵp Llywio trwy ddefnyddio fideogynadledda, gyda'r Grŵp Llywio rhithwir diweddaraf i gael ei gynnal yn denu presenoldeb da iawn.
- xii. Roedd pryder ymysg rhanddeiliaid nad oedd Rhwydwaith Gwledig Cymru'n cyflawni ei gylch gwaith llawn, gyda diffyg ymwneud rhagweithiol yn cael ei nodi fel thema gyffredin. Roedd rhanddeiliaid yn cydnabod bod hyn yn ymddangos fel pe bai yn sgil anawsterau gyda newidiadau sylweddol mewn staffio, yn enwedig ar draws Llywodraeth Cymru, sydd wedi bod yn rhwystr i weithredu'r Rhwydwaith. Credai rhanddeiliaid fod gweithgareddau a gyflawnwyd gan yr Uned Gefnogi'n cael eu llesteirio gan newidiadau cyson mewn staff. Roedd rhai o'r rheini a gyfwelwyd yn mynegi bod diffyg adnoddau addas i'r Uned Gefnogi wedi effeithio ar gapasiti'r Uned i gyflawni ei photensial.
- xiii. Roedd rhanddeiliad ag agwedd gadarnhaol at swyddogaeth gyfathrebu'r Uned Gefnogi, a dyma'r enghraifft amlycaf a gorau ohoni'n cyflawni ei chylch gwaith. Roedd canmoliaeth uchel i'r wefan yn enwedig, gyda llawer o randdeiliaid yn cydnabod y gwaith a oedd wedi mynd i sefydlu'r wefan i fod yn annibynnol o Lywodraeth Cymru a gallu cyhoeddi cynnwys yn fwy rhydd.

- xiv. Er bod Uned Gefnogi Rhwydwaith Gwledig Cymru wedi hwyluso digwyddiadau rhwydweithio yn ystod cyfnod y rhaglen bresennol, roedd rhanddeiliaid yn siomedig gyda'r lleihad yn y nifer o ddigwyddiadau a gynhaliwyd rhwng 2017 a dechrau 2020. Fodd bynnag, cynhaliwyd digwyddiadau yng Nghymru drwy gydol y cyfnod hwn, gyda digwyddiadau eraill a hwyluswyd gan yr Uned Gefnogi yn digwydd y tu hwnt i Gymru. Mae canfyddiadau rhanddeiliaid ar y mater hwn yn dangos gwahaniaeth rhwng disgwyliadau rhanddeiliaid a'r nifer a'r mathau o ddigwyddiadau a gynhaliwyd. Er gwaethaf cau'r RCDF a'r symud at ENRAW, dywedodd mwyafrif y rhanddeiliaid (gan gynnwys buddiolwyr RDP a Grwpiau Gweithredu Lleol) y byddent wedi hoffi gweld mwy o ddigwyddiadau thematig a chydweithredol o fewn Cymru.
- xv. Roedd cydnabyddiaeth fodd bynnag o'r datblygiadau cadarnhaol a wnaed yn 2020 yn ffurf digwyddiadau rhithwir a drefnwyd ac a gynhaliwyd gan yr Uned Gefnogi, gan fanteisio ar y symudiad at gyfarfodydd ar-lein er mwyn cynnal digwyddiadau a gweithdai rhwydweithio. Mae'r Uned Gefnogi wedi cynnal cyfres o bedwar digwyddiad a gweithdy thematig ar-lein ers mis Medi 2020. Mae rhwyddineb y modd eu daethpwyd â rhanddeiliaid at ei gilydd i archwilio materion thematig fel hyn yn argoeli'n dda am amserlen fwy ffrwythlon o ddigwyddiadau yn y dyfodol.
- xvi. Dywedodd rhanddeiliaid fod digwyddiadau wyneb yn wyneb rhwng tair a phum mlynedd yn ôl wedi bod yn fuddiol i rhanddeiliaid, fel cyfarfodydd cadwyni cyflenwi i ffermwyr, grwpiau trafod gwllân a thecstilau, a sioeau teithiol. Roedd y digwyddiadau hyn yn rhoi cyfle i fuddiolwyr cyllid RDP rannu profiadau a'r arferion gorau. Mae data sy'n dal angen ei gasglu ynghylch budd digwyddiadau rhithiol a gynhaliwyd yn ddiweddar, fel y digwyddiad gwllân a thecstilau ar-lein ym mis Hydref 2020.
- xvii. Roedd Grwpiau Gweithredu Lleol ar y cyfan yn feirniadol o ddiffyg hwyluso rhagweithiol o ran rhwydweithio a chydweithio ar lefel Cymru gyfan. Roedd Grwpiau Gweithredu Lleol yn rhwydweithio'n rhanbarthol yn bennaf o fewn Cymru, gyda grwpiau'n cyfathrebu o fewn y de-ddwyrain, y de-orllewin a'r

gogledd. Roedd y rhai a gyfwelwyd yn dweud bod y rhyngweithio hwn yn deillio'n bennaf o gysylltiadau a oedd yn bod eisoes, heb fawr o hwyluso gan yr Uned Gefnogi. Roedd Grwpiau Gweithedu'n sôn am y potensial i'r Uned Gefnogi fod wedi gwneud mwy i gynorthwyo cyfleoedd i gydweithio a datblygu'r cysylltiadau a oedd yn bod eisoes. Er gwaethaf awgrymiadau'n cael eu gwneud i'r Uned Gefnogi i hyn ddigwydd, ymddengys nad yw hyd wedi digwydd eto. Un anhawster a nodwyd oedd diffyg dealltwriaeth ynghylch pwy oedd â chyfrifoldeb am arwain ar gydweithio a rhwydweithio, gyda Grwpiau Gweithredu Lleol a'r Uned Gefnogi â'r naill yn disgwyl i'r llall hwyluso hyn.

- xviii. Y farn oedd bod Uned Gefnogi Rhwydwaith Gwledig Cymru yn gyfrannwr brwdfrydig i'r ENRD mewn disgwyddiadau cydweithio, wrth rannu syniadau, mentrau ac enghreifftiau o Gymru. Y farn hefyd oedd eu bod yn ddefnyddiol fel esiampl i wledydd eraill o'r hyn y gall gwlad fach ei gyfrannu at yr ENRD.

Argymhellion ar gyfer gweddill cyfnod yr RDP

- xix. *Ailgwmpasu diben y grŵp llywio:* ailgysylltu a'r grŵp llywio i ddefnyddio eu harbenigedd a phrofiad er mwyn asesu'r ffordd orau y gall Rhwydwaith Gwledig Cymru gefnogi'r pontio o'r RDP at gyfleoedd cyllido newydd. Archwilio'r posibilrwydd o ddefnyddio is-grwpiau thematig er mwyn ymdrin â rhai o brif anghenion LEADER a'r rhanddeiliaid datblygu gwledig eraill.
- xx. *Cyfleu'n well rôl Uned Gefnogi Rhwydwaith Gwledig Cymru i randdeiliaid:* ailgysylltu ag arweinwyr cynlluniau RDP a rhanddeiliaid ehangach i atgoffa rhanddeiliaid o'r gwasanaeth y gall yr Uned Gefnogi ei ddarparu. Gall yr ymarferiad hwn hefyd gwmpasu anghenion tymor byr gwahanol gynlluniau RDP i adnabod ffyrdd y gall yr Uned Gefnogi gefnogi'r pontio at senarios ar ôl cyllid RDP.
- xxi. *Sefydlu gweithdrefnau cliriach ar gyfer syniadau am ddigwyddiadau gan Grwpiau Gweithredu Lleol, a sefydlu eglurder o ran lle mae'r cyfrifoldebau'n gorwedd:* mae'r anawsterau a nodwyd wrth droi syniadau ar gyfer Grwpiau Gweithredu Lleol yn ddigwyddiadau yn dangos proses broblemus ar gyfer gwireddu syniadau am ddigwyddiadau. Rhaid mynd i'r afael â'r tagfeydd neu

rwystrau. Mae angen disgwyliad clir o pwy sydd â chyfrifoldeb i wthio ymlaen gyda datblygu'r digwyddiad, a gwell proses ar gyfer troi syniad am ddigwyddiad yn brosiect.

- xxii. *Mandad i arweinwyr cynlluniau ddod i gysylltiad:* ceisio perthynas fwy ffurfiol gydag arweinwyr cynlluniau ar draws yr RDP i agor cyfathrebu rheolaidd. Sefydlu'r cysail o gyflwyniadau ffurfiol a sianel agored gyda rhanddeiliaid allweddol, yn enwedig arweinwyr polisi a chynlluniau.
- xxiii. *Adeiladu ar ddigwyddiadau thematig diweddar a gynhaliwyd ar-lein:* Dilyn dull gweithredu mwy thematig wrth drefnu digwyddiadau a manteisio ar y symudiad at weithio ar-lein i ddod â rhanddeiliaid at ei gilydd.
- xxiv. *Dylai Uned Gefnogi Rhwydwaith Gwledig Cymru ystyried annog Grwpiau Gweithredu Lleol ledled Cymru i ddilyn arfer dda a osodwyd gan Grŵp Gweithredu Lleol y de-orllewin:* Mae cyfarfodydd Grŵp Gweithredu Lleol De-orllewin Cymru yn fodel o arfer dda y dylid ei ystyried gan weinyddwyr LEADER ledled Cymru. Mae cynnwys cadeiryddion Grwpiau Gweithredu Lleol yn cynnig cyfrwng i ymwneud yn well â Grwpiau Gweithredu Lleol mewn rhwydweithio ac mae'n cynnig fforwm i weinyddwyr ac aelodau Grwpiau Gweithredu Lleol i rannu syniadau a'r arferion gorau, ac ymdrin â materion sy'n codi.
- xxv. *Archwilio'r posibilrwydd o weithdai i Grwpiau Gweithredu Lleol ar fywyd ar ôl RDP:* adnabod, efallai wrth ymgynghori â gweinyddwyr Rhaglenni LEADER a Grwpiau Gweithredu Lleol, themâu a phynciau y gellir rhoi sylw iddynt mewn gweithdai a fyddai'n ailegnio Grwpiau Gweithredu Lleol a dechrau'r broses o gynllunio ar gyfer dyfodol y tu hwnt i gyllid RDP. Roedd llawer o randdeiliaid LEADER yn nodi diddordeb aelodau Grwpiau Gweithredu Lleol yn pylu wrth i'r RDP ddod i ben. Mae angen gweithgarwch i gynnal momentwm tuag at senarios cyllido yn y dyfodol. Mae Rhwydwaith Gwledig yr Alban wedi cynnal gweithdai ar gyllid gwahanol i Grwpiau Gweithredu Lleol, ac argymhellir yr efelychir y dull hwn.

	Fframwaith polisi	Fframwaith cyfreithiol	Fframwaith cyllid	Elfennau eraill
Senario 1	<ul style="list-style-type: none"> Polisiau gwledig cryf gan Gymru a'r Deyrnas Unedig Llywodraeth Cymru'n cadw polisi Rhwydwaith Gwledig Cymru Cysondeb â pholisiau eraill seiliedig ar leoedd yng Nghymru Cysylltiad â pholisiau'r Undeb Ewropeaidd 	<ul style="list-style-type: none"> Offerynnau cyfreithiol penodol ar gyfer datblygu gwledig (Cymru a'r Deyrnas Unedig) Cysylltiad â rhaglenni rhyngwladol 	<ul style="list-style-type: none"> Pot o gyllid penodol yng Nghymru ar gyfer datblygu gwledig Y Gronfa Ffyniant Gyffredin (SPF) gyda chymorth datblygu gwledig 	<ul style="list-style-type: none"> Rhwydwaith Gwledig Cymru Rhwydwaith Gwledig y Deyrnas Unedig Posibilrwydd i ymuno â phrosiectau'r Undeb Ewropeaidd Parhad y math o ddulliau a ddefnyddir gan Grwpiau Gweithredu Lleol a LEADER
Senario 2	<ul style="list-style-type: none"> Polisi gwan gan y Deyrnas Unedig ar ddatblygu gwledig Rhai amcanion polisi gan Lywodraeth Cymru Dim cysylltiad â pholisi gwledig yr Undeb Ewropeaidd na'r Polisi Amaeth Cyffredin 	<ul style="list-style-type: none"> Offerynnau cyfreithiol yng Nghymru ar gyfer amaethyddol a dim ond yn rhannol ar gyfer datblygu gwledig Rhai offerynnau cyfreithiol ar gyfer datblygu lleol (gwledig a threfol) 	<ul style="list-style-type: none"> Pot o gyllid ar y cyd ar gyfer datblygu economaidd mewn ardaloedd gwledig a threfol (Fframwaith Cymreig) Lefel isel o gyllid cyfatebol gan sectorau preifat a chymunedol 	<ul style="list-style-type: none"> Rhwydwaith Gwledig Cymru yn y dyfodol o fewn rhwydweithiau sy'n bod eisoes (Cyfoeth Naturiol Cymru?) Rhwydwaith anffurfiol yn y Deyrnas Unedig Dull gwan gan gymunedau lleol Cysylltiadau anffurfiol gyda'r Undeb Ewropeaidd a phartneriaid rhyngwladol
Senario 3	<ul style="list-style-type: none"> Dim canolbwyntio ar ddatblygu gwledig na pholisiau datblygu economaidd Diffyg cysondeb (gwrthdaro) polisiau amaethyddol ledled y Deyrnas Unedig 	<ul style="list-style-type: none"> Dim offerynnau penodol ar gyfer datblygu gwledig 	<ul style="list-style-type: none"> Dim cyllid wedi ei glustnodi ar gyfer ardaloedd gwledig Dim cyllid gan Lywodraethau Cymru na'r Deyrnas Unedig 	<ul style="list-style-type: none"> Dim rhwydwaith gwledig o gwbl Sectorau'n gweithio ar wahân Datblygu cymunedol gwan neu absennol

Crynodeb Rhan II

- xxvi. Mae Rhan II yr adroddiad hwn yn edrych tua'r dyfodol ac ar ddewisiadau posibl ar gyfer rhwydwaith gwledig ôl-RDP.
- xxvii. Mae'r dadansoddiad o senarios ar gyfer y dyfodol yn cyflwyno tair scenario bosibl ar gyfer datblygu gwledig yng Nghymru, y gall y rhwydwaith gwledig weithredu o'u mewn. Mae'r rhain yn seiliedig ar wahanol lefelau o ddwysedd o ran fframwaith polisi, cyfreithiol a chyllido datblygu gwledig.
- xxviii. Mae'r senarios fel a ganlyn:

Tabl 0.1 – Crynodeb o Senarios

xxix. Mae'r adroddiad wedyn yn nodi swyddogaeth posibl i Rwydwaith Gwledig Cymru mewn perthynas â'r tair senario a amlinellwyd:

Tabl 0.2 – Swyddogaethau posibl i Uned Gefnogi Rhwydwaith Gwledig Cymru yn y senarios Ôl-Brexit

	<i>Senario 1</i>	<i>Senario 2</i>	<i>Senario 3</i>
Rhwydweithio	<ul style="list-style-type: none"> • Cynnal cysylltiadau cenedlaethol a rhyngwladol sy'n bod eisoes a datblygu rhai newydd • Cymryd rhan weithredol yn rhwydwaith RDP y Deyrnas Unedig • Cynnal Grwpiau Gweithredu Lleol sy'n bod eisoes a chreu rhwydwaith Cymreig 	<ul style="list-style-type: none"> • Cynnal cysylltiadau anffurfiol gyda rhanddeiliaid ledled y Deyrnas Unedig • Meithrin cysylltiadau y tu allan i'r Deyrnas Unedig • Cefnogi dulliau datblygu gwledig lle bo'n bosibl 	<ul style="list-style-type: none"> • Meithrin cysylltiadau rhwydweithio presennol (rhanbarthol, cenedlaethol, a lle bo'n bosibl ar lefel rhyngwladol).
Llywodraethu / Eirioli	<ul style="list-style-type: none"> • Cefnogaeth weithredol i rwydwaith gwledig yng Nghymru • Cynrychioli'r rhwydwaith ar grwpiau rhanddeiliaid yng Nghymru a'r Deyrnas Unedig 	<ul style="list-style-type: none"> • Cynrychioli buddiannau gwledig ar fforymau polisi perthnasol ar lefel Cymru a'r Deyrnas Unedig • Cydgysylltu â phartneriaeth ranbarthol a rhoi cymorth. 	<ul style="list-style-type: none"> • Parhau i gydgyssylltu â grwpiau perthnasol ar lefel leol a rhanbarthol i hwyluso newidiadau mewn ymyrraeth
Cydweithio	<ul style="list-style-type: none"> • Swyddogaeth ragweithiol mewn datblygu prosiectau cydewithio • Trefnu ymweliadau astudio a digwyddiadau 	<ul style="list-style-type: none"> • Cyfrannu at weithgareddau cydweithio Llywodraeth Cymru ac Awdurdodau Lleol 	<ul style="list-style-type: none"> • Gweithredu fel antena ar gyfer gweithgareddau cydweithio posibl yn y Deyrnas Unedig a thramor
Gwybodaeth	<ul style="list-style-type: none"> • Adeiladu ar yr wybodaeth a'r gweithgareddau lledaenu presennol • Datblygu gwasanaethau cyfathrebu arloesol i rhanddeiliaid gwledig er mwyn galluogi newid 	<ul style="list-style-type: none"> • Darparu gwybodaeth a chefnogaeth i rhanddeiliaid ar y cyd-destun ôl-Brexit • Parhau i hyrwyddo'r arferion gorau a rhannu enghreifftiau 	<ul style="list-style-type: none"> • Cyfrannu fel offerynnau gwybodaeth adrannau Llywodraeth Cymru a sefydliadau eraill yng Nghymru i hyrwyddo datblygu gwledig

Cyllid	<ul style="list-style-type: none"> • Cefnogi mynediad at gynlluniau cyllido trwy wasanaethau unswydd ar gyfer hyn • Hyrwyddo mynediad at raglenni cyllid cenedlaethol a rhyngwladol sy'n berthnasol i grwpiau gwledig a buddiolwyr 	<ul style="list-style-type: none"> • Cefnogi mynediad at raglenni cyllid (hyfforddiant, seminarau) • Cyfrannu at baratoi a dylunio rhaglenni cyllid Llywodraeth Cymru (eu haddasu ar gyfer ardaloedd gwledig) 	<ul style="list-style-type: none"> • Darparu gwasanaethau gwybodaeth ar gyfleoedd cyllid sy'n berthnasol i ddatblygu gwledig
---------------	--	---	---

xxx. Mae Adran 8 yn cyflwyno cyfres o senarios ôl-RDP a'r goblygiadau ar Rwydwaith Gwledig Cymru a'i Uned Gefnogi.

Argymhellion Allweddol (Rhan II)

- xxxi. Mae Rhan II yr adroddiad, trwy nodi dewisiadau ôl-RDP posibl i Rwydwaith Gwledig Cymru ar sail yr adborth gan randdeiliaid sy'n ymwneud â'r rhwydwaith, ac enghreifftiau o'r arferion gorau o'r tair astudiaeth achos, yn gallu gosod cyfres o argymhellion sy'n ymwneud ag ailstrwythuro, cylch gwaith a swyddogaeth Uned Gefnogi Rhwydwaith Gwledig Cymru o dan raglen gyllido yn y dyfodol.
- xxxii. *Argymhelliad 1: parhad mewn cyfathrebu:* Lle bo'n bosibl, dylai fod parhad yn y gwasanaeth cyfathrebu a gyflawnir gan yr Uned Gyfathrebu yn ysgod y cyfnod pontio ôl-RDP er mwyn sicrhau nad yw'r cynnydd a wnaed hyd yma'n cael ei golli ac y gellir adeiladu arno. Dylai'r Uned Gefnogi ddal i fod y cyfrwng y caiff gwybodaeth ei chyfleu drwyddo i'r sector datblygu gwledig. Mae'r angen hwn yn bwysicach fyth yn ystod cyfnod pontio.
- xxxiii. *Argymhelliad 2: cefnogi digwyddiadau yn ystod y cyfnod pontio:* Dylai'r Uned Gefnogi archwilio digwyddiadau a gweithdai y gellir eu cynnal yn y cyfnod pontio er mwyn annog aelodau Grwpiau Gweithredu Lleol i barhau i gymryd rhan ac i roi cymorth, canllawiau a chyfleoedd rhwydweithio.
- xxxiv. *Argymhelliad 3: ailddiffinio cylch gwaith Rhwydwaith Gwledig Cymru + Uned Gefnogi:* Unwaith mae rhywfaint o eglurder i strwythur tirwedd ôl-RDP, a lle

mae'r angen a'r cyfle mwyaf, dylid penderfynu ar gylch gwaith Rhwydwaith Gwledig i Gymru a'i Uned Gefnogi, gyda'u cwmpas a chyfrifoldebau wedi eu diffinio'n glir. Rhaid i hyn wedyn cael ei gyfleu'n glir i'r holl rhanddeiliaid allweddol a buddiolwyr posibl, gydag eglurder ar fecanweithiau ffurfiol o gyd-drafod a darparu cymorth yn cael ei gyfleu i'r holl weithredwyr posibl yn y rhwydwaith.

- xxxv. *Argymhelliad 4: cytuno ar darpariaeth allanol / mewnol gweithredu'r Uned Gefnogi:* Ar ôl penderfynu cylch gwaith Rhwydwaith Gwledig ac Uned Gefnogi ôl-RDP, dylid penderfynu wedyn ai uned a weithredir yn fewnol neu'n allanol fyddai orau ar gyfer gwasanaethu'r cylch gwaith, neu ddull cymysg.
- xxxvi. *Argymhelliad 5: grŵp llywio cynrychioliadol â mandad cadarn:* Bydd bodolaeth Grŵp Llywio ac iddo fandad cadarn a rôl gryfach wrth lywodraethu Uned Gefnogi Rhwydwaith Gwledig Cymru yn bwysig i Rhwydwaith Gwledig ac Uned Gefnogi ôl-RDP. Dylai aelodaeth y Grŵp Llywio gynrychioli ac adlewyrchu unrhyw ail-lunio'r cylch gwaith a'r cwmpas a dylai fod yn ei le ar gychwyn unrhyw benderfyniadau ynghylch Uned Gefnogi Rhwydwaith Gwledig Cymru.
- xxxvii. *Argymhelliad 6: mapio'r sector datblygu gwledig:* Bydd cyflawni gweitharwch Uned Gefnogi Rhwydwaith Datblygu Gwledig mewn unrhyw senario ôl-RDP yn elwa ar ymarferiad mapio o'r "ecosystem" wledig yng Nghymru, gyda'r cyfrifoldebau, meysydd diddordeb, a chynnwys sectorol yn cael eu nodi ar gyfer gwahanol weithredwyr.
- xxxviii. *Argymhelliad 7: cytuno ar fodelau o gynnwys rhanddeiliaid:* Dylai cyfryngau effeithiol ar gyfer cyd-drafod â rhanddeiliaid a gweithgarwch cyd-drafod gael eu ffurfioli, neu o leiaf eu cytuno'n anffurfiol, yn enwedig rhwng yr Uned Gefnogi ac arweinwyr polisi. Dylid archwilio amryw o fodelau cyd-drafod, gan gynnwys ffurf strwythur aelodaeth, er mwyn annog cyd-drafod cryfach ac mewn mwy o ddyfnder ac ennyn ymrwymiad rhanddeiliaid a galwadau am safon uchel o gyflawni.

- xxxix. *Argymhelliad 8: arolygu'r sector yn rheolaidd:* Yn ogystal â sefydlu trefn fwy ffurfiol a rheolaidd o gyd-drafod â rhanddeiliaid, byddai ymdrech arolygu reolaidd o'r sector datblygu gwledig ehangach yn sicrhau bod gweithgareddau'r Uned Gefnogi a swyddogaeth y rhwydwaith yn parhau i ddiwallu anghenion a gofynion rhanddeiliaid a buddiolwyr.
- xi. *Argymhelliad 9: cynnal rhywfaint o gysondeb strwythurol â Rhwydweithiau Gwledig Cenedlaethol eraill yr Undeb Ewropeaidd:* Ym mhob senario ôl-RDP yn y dyfodol, bydd rhyw radd o gydweithio trawswladol yn bosibl ar lefelau cenedlaethol a rhanbarthol. Bydd yn rhwyddach galluogi hyn, yn enwedig yn yr Undeb Ewropeaidd, os pery rhywaint o debygrwydd a chysondeb rhwng strwythur a threfniadaeth Rhwydwaith Gwledig Cymru a'r cyrff Ewropeaidd cyfatebol iddo.
- xli. *Argymhelliad 10: galluogi Uned Gefnogi Rhwydwaith Gwledig Cymru i gyflawni rôl fwy strategol:* Mae potensial mawr i'r Uned Gefnogi gyflawni rôl fwy strategol mewn cydgysylltu a hwyluso rhwydweithio a chydweithio ar draws datblygu gwledig, rhywbeth arall y bu galw helaeth amdano. O ganlyniad, byddai'n ddoeth felly i'r rôl hon gael ei chynnwys yn ysgrifenedig mewn unrhyw gylch gwaith a ddiffinir o'r newydd ar gyfer yr Uned. Byddai cyflawni'r rôl hon yn effeithiol yn dibynnu hefyd ar adnoddau digonol.
- xlii. *Argymhelliad 11: Cyflwyno gweithio thematig fel rhan greiddiol o weithredu Rhwydwaith Gwledig Cymru:* Gall canolbwyntio ar weithio thematig ddod â rhanddeiliaid mewn datblygu gwledig at ei gilydd i gydweithio a rhannu'r arferion gorau ynghylch pynciau y bernir fel y rhai pwysicaf.
- xliii. *Argymhelliad 12: Sefydlu Grŵp Thematig Arloesedd:* Dylai sefydlu Grŵp Thematig Arloesedd, ar yr un patrwm â'r grŵp RWDR yn Wallonia, fod yn flaenoriaeth. Gall hyn olygu mapio arloesi o fewn y sector datblygu gwledig, a datblygu system gyfnewid arloesedd.
- xliv. *Argymhelliad 13: Sefydlu cysylltiadau gyda Sefydliadau Ymchwil Cymru:* Rhaid i ddatblygu gwledig gael ei arwain gan sail gynhwysfawr o dystiolaeth. Mae Uned Gefnogi Rhwydwaith Gwledig Cymru mewn sefyllfa gref i

gyfrannu'n uniongyrchol, trwy gasglu data gwerthfawr, barnau a gwybodaeth gan ei rhanddeiliaid, i'w fwydo'n uniongyrchol i gyrff llunio polisi.

- xliv. *Argymhelliad 14: Cofleidio digwyddiadau o bell a manteisio arnynt: Mae'r Uned Gefnogi eisoes wedi symud yn effeithiol i gyflwyno cyfres o ddigwyddiadau effeithiol ar-lein. Dylai bellach gofleidio'n llawn y datblygiadau mewn fideogynadledda a'r gallu cynyddol mewn pobl ar ôl Covid-19 i weithredu o bell, er mwyn creu rhaglen lawn o ddigwyddiadau o bell a hwyluso rhwydweithio'n well rhwng rhanddeiliaid, wrth ddefnyddio technoleg o bell.*
- xlvi. *Argymhelliad 15: Ceisio cyfleoedd i gydweithio a chydweithredu gyda phartneriaid y tu hwnt i Gymru: Nid oes neb mewn sefyllfa gystal ag Uned Gefnogi Rhwydwaith Gwledig Cymru i gynnal y cysylltiadau presennol gyda Rhwydweithiau Gwledig Cenedlaethol eraill yn y Deyrnas Unedig a'r Undeb Ewropeaidd. Felly, dylid gwneud pob ymdrech i barhau cydgysylltu a chyfathrebu trwy bob sianel sydd ar gael, yn rhai anffurfiol a ffurfiol, gyda chyrrff cyfatebol yn y Deyrnas Unedig a'r Undeb Ewropeaidd, yn osgytal â chynnal presenoldeb lle bo'n bosibl ym Mrwsel.*
- xlvii. *Argymhelliad 16: asesu anghenion hyfforddiant rhanddeiliaid: Dylai asesiad rheolaidd o anghenion hyfforddiant rhanddeiliaid, yn enwedig i adeiladu gallu mewn Grwpiau Gweithredu Lleol, gael ei ymgorffori yng nghynllun gweithgareddau cyfnodol yr Uned Gefnogi. Gellid adeiladu hyn i mewn i'r arolwg ehangach o'r sector (argymhelliad 8), i helpu arwain amserlen o ddigwyddiadau hyfforddi sy'n gyson â'r anghenion mwyaf.*
- xlviii. *Argymhelliad 17: hwyluso rhwydweithio ymysg Grwpiau Gweithredu Lleol: Dylai Uned Gefnogi Rhwydwaith Gwledig Cymru fynd ati'n fwriadol i sicrhau bod rhwydweithio mwy cynhwysfawr rhwng Grwpiau Gweithredu Lleol ledled Cymru, yn hytrach na gadael hyn i raddau helaeth i'r Grwpiau Gweithredu eu hunain.*